

Potaknuti i poučiti dok ne bude prekasno

Dževdet Hadžiselimović:
KLIMA SE MIJENJA, A MI...
PRILOZI PSIHOLOGIJI
KLIMATSKIH PROMJENA.
Društvo psihologa Istre,
Pula, 2015., 202 str.

Jedan od najznačajnijih događaja u protekloj godini, zbio se na njezinu kraju. U vremenu od 30. studenoga do 11. prosinca 2015. u Parizu je održana Konferencija o klimatskim promjenama. Na njoj je 195 zemalja odlučivalo o sudbini planeta. Svjetski lideri nadmetali su se velikim riječima, suglasni kako nije dobro i kako nas, ako ovako nastavimo, čeka katastrofa. Osviještenima o velikoj opasnosti što se nadvila nad ljudski rod, laknulo je 12. prosinca kada je postignut novi globalni sporazum o klimatskim promjenama i plan da se globalno zatopljenje ograniči na razini manjoj od 2°C. Neizvjesnost ipak ostaje i dalje, jer dogovori su tek prvi korak.

Ljudi širom svijeta već se dugo bore s posljedicama klimatskih promjena, ali stvarne promjene teško se postižu. Problem je kompleksan, zahtijeva promjenu stila života, a to je po svemu sudeći najteže. Na to nas upozorava ugledni stručnjak, autor brojnih studija, dobitnik mnogih prestižnih stručnih nagrada, psiholog Dževdet Hadžiselimović, u svojoj knjizi *Klima se mijenja, a mi...* Knjiga je javnosti predstavljena krajem 2015. godine. Nastala je kao svojevrsna reakcija na brojna, uglavnom bezuspješna, nastojanja da ljudska zajednica učini nešto za svoju dobrobit. Da u okolnostima podivljalog kapitalizma, bezobzirnog u ostvarenju profita pod svaku cijenu, zaštititi koliko može svoja ostvarenja i očuva nasljeđe za svoje potomke.

Svrha je ove knjige ponukati čitatelje na prihvaćanje odgovornosti za posljedice što slijede iz klimatskih promjena. One posljedice što se katastrofalno odražavaju u prirodi, a dokazano ugrožavaju tjelesno i mentalno zdravlje suvremenog čovjeka. Njezinim bi čitanjem, opravdana zabrinutost trebala pokrenuti pripadnike raznih profesija, a osobito one koji se bave mladima, na sustavno zauzimanje za očuvanje povoljnih klimatskih uvjeta. Osim predgovora na početku i malog rječnika na kraju, knjiga se sastoji od trinaest naslova. Radi se većim dijelom o autorovim člancima vezanim uz fenomen klimatskih promjena što su objavljeni između 2011. i 2015. godine.

U uvodnom članku knjige *Problem koji nas se (ne) tiče*, Dž. Hadžiselimović ukazuje na kataklizmičke pojave širom svijeta; na brojne nedaće što traumatiziraju ljudske živote i uzrokuju enormne štete. Zašto se to događa, pita se autor. Nema sumnje kako će globalno zatopljenje i klimatske promjene u budućnosti uzrokovati još više nepogoda od kojih ćemo se teško oporaviti. Energetski krajnje rastrošna civilizacija nije spremna prihvatiti upozorenja prirode i suočiti se s nevoljama što predstoje, bez obzira na posljedice. Relativno mirno i dalje gleda, kako i u pitanju klimatskih promjena, 1% najbogatijih žrtvuje preostalih 99% nedužnih, ali i nedovoljno aktivnih pojedinaca. Pokrivaju se oči rukama pred razornim i zastrašujućim posljedicama. Znanstvenicima koji stalno upozoravaju kako se bližimo kritičnim granicama, mnogi još uvijek ne vjeruju.

U tekstu pod naslovom *Klimatske promjene u svijesti istarskih studenata*, autor sa spoznajama više svjetskih istraživanja povezuje rezultate do kojih je i sam došao. U istraživanju što ga je proveo u Istri, ispitivao je stavove o klimatskim promjenama, rizicima i učincima klimatskih promjena, znanju o klimatskim promjenama, interesu za ta pitanja i moguća rješenja u vezi očuvanja klime, te zabrinutost nekim ekološkim problemima. Tekst o istraživanju slijedi naslov: „Ništa ne poduzimamo?“ kao svojevrsni izvještaj o edukaciji o klimatskim promjenama što ga je autor ostvario s članovima Društva psihologa Istre 2012. godine.

Solastalgija: kristalizacija novoga globalnog sentimenta, naslov je četvrtog članka u knjizi. Solastalgija kao nelagoda ili tjeskoba uzrokovana promjenama u prirodnom krajoliku, svojstvena je mještanima koji žive u blizini obezvrijeđenih (narušenih, ranjenih) predjela. Autor je vidi kao svojevrsnu globalnu brigu, tugu ili bol povezanu s onim što se događa planetu u cjelini. Hadžiselimović skreće pozornost na simptome solastalgije i u svom lokalnom okruženju (npr. katastrofalne štete 2013. god. u šumama Gorskog kotara).

U petom članku knjige pod naslovom *Klimatske promjene ili klimatski kolaps*, autor je prikazao rezultate još jednog u nizu istraživanja. Ovo je provedeno među zagrebačkim gimnazijalcima. Rezultati potvrđuju ono što je u vezi s klimatskim pro-

mjenama uočeno na globalnoj razini. Naime, postoji konsenzus svjetske znanosti o globalnoj prijetnji civilizaciji koja se potvrđuje sve učestalijim pojavama ekstremnog vremena (oluje, poplave, vrućine, suše, požari,...). Na drugoj strani zamjetno je blokiranje globalne zajednice u reakciji na prijetnje klimatskog kolapsa (korporacijski kapitalizam koji nemilosrdno iskorištava zajedničko dobro, korumpirana politika koja ga u tome podržava,...)

Naredni članak u knjizi Dževdeta Hadžiselimovića naslovljen je *Etičke dvojbe vezane uz putovanja i promet: ima li izlaza*. On nam donosi uznemirujuće podatke o 150.000 ljudi koji godišnje u svijetu stradaju zbog klimatskih promjena i bijegu stanovnika iz žarišta stradanja. Upozorava na nekritičko trošenje resursa u prometu i zabrinjavajuću zaokupljenost automobilima. Neopravdano forsirana proizvodnja prijevoznih sredstava uništava ograničene resurse, onečišćuje okoliš, uzrokuje ratne sukobe zbog goriva, odnosi ljudske živote. Autor ukazuje i na destruktivni utjecaj moćnih lobija na one istraživačke institucije i pojedince koji se trude pronaći zamjenu za fosilna goriva.

Pedagogija klimatskih promjena je poticajni članak, kojim nas Dževdet Hadžiselimović upućuje na potrebu da se problemu okrenemo odozdo prema gore. Ponajprije stoga što rješenja odozgo prema dolje, usprkos svemu, naprosto ne stižu. Niti politika, niti znanost, niti tehnologija, nego odgoj je taj koji može promijeniti stanje i spasiti svijet. Ali kako tu stvari stoje u nas? U usporedbi s nekim drugim državama, zabrinjavajuće. Ni strateški prosvjetni dokumenti novijeg datuma nisu pokazali dovoljno razumijevanja za opasnosti klimatskih promjena na koje bi trebalo ukazivati u odgojnim i obrazovnim ustanovama.

U članku „*Boje klimatskih promjena*“, autor nas upozorava na trajnu opasnost da naša civilizacija nestane ili padne na neki svoj prethodni stadij razvoja. Naime glavni oslonac našega razvoja jest energija dobivena iz fosilnih goriva. Ta goriva su, kao što je poznato, količinski ograničena, a izgaranjem u atmosferu emitiraju stakleničke plinove, uzrokujući globalno zatopljenje i klimatske promjene s brojnim pogubnim posljedicama. Prijetnje trajno rastu, a s njima i (boje) straha od posljedica. Svakako je upozoravajući strah kako na ovom našem planetu ima sve manje mjesta na kojima smo sigurni od posljedica pojava koje smo sami proizveli.

Tko se boji klimatskih promjena? je članak nastao kao rezultat primjene upitnika o klimatskim promjenama što ga je DŽ. Hadžiselimović proveo među istarskim učenicima. Učenici su pokazali kako ponešto znaju o klimatskim promjenama i shvaćaju ozbiljnost problema, ali upozoravaju kako u školi o tome vrlo malo uče i kako ih je strah mogućih posljedica. Na strah od klimatskih promjena autor nadovezuje članak *Glasovi zabrinutih, ugroženih, izbjeglih, stradalih...* u kojem nam izlaže poruke onih koji su se našli u pogibeljnim situacijama što su ih uzrokovala klimatske

promjene. Od Maldiva, Indije, Filipina, Kenije pa do djece iz poplavljenog Prijedora. Ukazuje na različite vidove patnje kojima su izložene žrtve pogođene nepogodama.

Manifestacije ekstremnog (ne)vremena sve su češće i vidljive posvuda u svijetu. Ljudi koji ih doživljavaju uz brojne fizičke nedaće proživljavaju i raznolike psihičke traume. Autor o tome govori u članku *Klimatske promjene i (mentalno) zdravlje*. Uz prije spomenutu solastalgiju, nastale su i brojne fobije povezane uz klimatske promjene. Kako raste broj vremenskih nepogoda raste i broj poteškoća vezanih uz mentalno zdravlje. Ugroženi su i socijalni odnosi u životnim sredinama koje proživljavaju ekstremne vremenske promjene. Autor sugerira što učiniti da se traume ublaže. Ako politika i dalje bude gluha na ove činjenice, očekivati je porast depresije, nasilja, otuđenja, zloupotrebe alkohola i droga, samoubojstva i dr. - pad kvalitete života.

Klimatske promjene - skepsa, potiskivanje, zaborav, poricanje... naslov je predzadnjeg poglavlja u knjizi Dževdeta Hadžiselimovića. Upozorava nas na činjenicu kako su oni koji gledaju, a ništa ne poduzimaju glavni krivci za ovo što se događa s klimatskim promjenama. Pojedinci su skloni umanjivanju problema kako ne bi opterećivali vlastitu savjest i pobudili osjećaj krivnje. Osobito brine odnos političara koji namjerno umanjuju opasnosti, kako se problemima ne bi morali baviti za svojega mandata. Osim toga u igri je profit i blagostanje moćnih, a politika i političari su sredstva kojima moćni prigušuju i otežavaju rješavanje problema. Lako za sobom povedu neuke i konzervativne, ignorirajući i omalovažavajući znanost i znanstvenike. Autor se pita koliko se još tragedija uzrokovanih klimatskim promjenama treba dogoditi ne bi li se otopio ledeni brijeg skepse, zaborava, potiskivanja, poricanja, te konačno priznao problem koji se iz dana u dan povećava, a tako je opasan za sve nas.

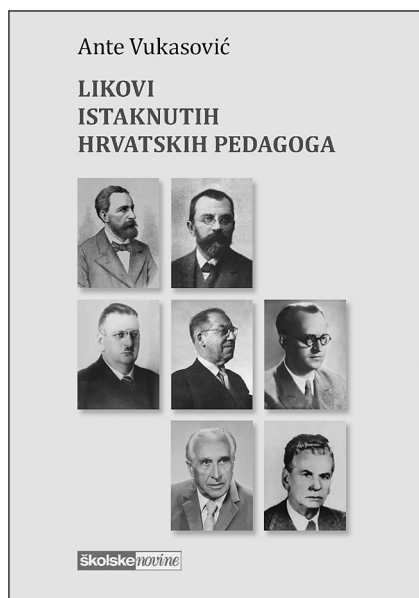
Podučavati, razgovarati, motivirati, je zadnje poglavlje u knjizi Dževdeta Hadžiselimovića. Ono nudi odgovor na pitanje što je moguće poduzeti kako bi se problem klimatskih promjena prepoznao u društvu i tko je dužan poticati na rješenja. Najpozvanije su prosvjetna politika (nacionalna i lokalna), odgojno-obrazovne ustanove (vrtići, škole, fakulteti,...) i oni koji se bave odgojem mladih (prosvjetni radnici). Autor donosi pregled načela i preporuka za djelovanje u edukaciji o klimatskim promjenama, što ih primjenjuju stručne ustanove i pojedinci u svijetu. Izražava nezadovoljstvo nekoordiniranim, mlakim i neprimjerenim radom odgojno-obrazovnih ustanova na ovom području i politikom koja ih usmjerava. Nažalost, niti religije među svojim vjernicima ne djeluju u skladu sa svojom misijom i usvojenim dokumentima pa se ponašaju kao da opasnost ne postoji. Umjetnost je po procjeni autora angažiranija u ovom području. Filmska, literarna i likovna umjetnost problematiziraju fenomen klimatskih promjena i nude impresivna ostvarenja, ali ipak ne i dovoljna da bi ozbiljnije utjecala na politiku i svakidašnji život. Autor je u više navrata pokazao kako su politika i političari u suvremenom društvu skloniji i privrženiji interesima

krupnog kapitala, nego dobrobiti svojih građana. Posve na kraju Dž. Hadžiselimović ukazuje na aktivnosti pojedinaca u ovom području. Te aktivnosti svjedoče kako civilizirani i osviješteni pojedinci odabiru djelovanje i vrijednosnu orijentaciju ne bi li u energetske rastrošnoj civilizaciji činili što manju štetu. Još uvijek ih je premalo, osobito na ovim našim prostorima.

Dodajmo kako svi članci u knjizi završavaju navođenjem literature, a knjiga završava *Malim rječnikom klimatskih promjena*. Među respektabilnim izvorima mogu se naći dokumenti međunarodnih organizacija što se bave klimatskim promjenama, pregledi i pogledi vodećih svjetskih stručnjaka za klimatske promjene, zaključci međunarodnih konferencija posvećenih fenomenima promjena, do brojnih studija udruga i pojedinaca, pregleda istraživačkih projekata i sl. Sve u svemu obilje spoznaja za proširivanje i produbljivanje znanja u ovom području. Argumentirane prikaze, upozoravajuće primjere i rječite ilustracije autor slijeva u uznemirujuće poruke koje nikog ne bi trebale ostaviti mirnim, dok bezobzornost moćnih grabi i svojata dobro što pripada svima nama.

Zaključimo kako nam knjiga uglednog stručnjaka Dževdeta Hadžiselimovića, donosi znanje i upućuje na rješenja jedne od najvećih opasnosti suvremenog čovjeka – klimatskih promjena i njihovih posljedica. Po tome bi ona trebala biti neizbježno štivo svakog civiliziranog građanina. Ipak, njezini najpozvaniji čitatelji trebali bi se naći među onima koji se bave odgojem i obrazovanjem. To su prije svega prosvjetni radnici, čija je misija osvijestiti mlade i potaknuti ih na stvaranje boljeg svijeta. Posebna odgovornost pripada pedagogima i psiholozima. Oni su dobili knjigu čija znanja i preporuke njihovu profesiju mogu učiniti svrhovitijom i cjenjenijom. Prosvjetni političari i službenici raznih tijela prosvjetne infrastrukture, trebali bi više znati o problemima klime i ne bi smjeli, zbog nebrige za ovu tematiku, usporavati i otežavati put mladima prema kvalitetnijem životu.

Izv. prof. dr. sc. Stjepan Staničić

Ante Vukasović
LIKОВИ ИСТАКНУТИХ HRVATSKIH
PEDAGOГА

Školske novine, Zagreb 2015., 258 str.

Monografija prof. dr. sc. Ante Vukasovića opisuje i tumači stručni i znanstveni rad sedam hrvatskih pedagoga koji su ostavili prepoznatljiv i trajan prilog u razvitku hrvatskog školstva i pedagogije kao znanstvene discipline. Knjiga sadrži opise života pojedinih pedagoga, prikaz i sažetke njihova djela, znakovite pojmove karakteristične za dotičnog pedagoga te kratke tekstove koji ilustriraju njihov rad. Pri kraju monografije nalazi se globalni sažetak u kojem se u glavnim crtama navode najvažniji podaci o svakom pedagogu. Tome sažetku pridodan je iscrpan pogovor koji u opširnijem tekstu govori o društvenim uvjetima u kojima su i kako su djelovali naši pedagozi. Na kraju monografije nalazi se rječnik kojim se objašnjava sadržaj različitih pedagoških pojmova.

Uvodna rasprava Hrvatska pedagoška baština ima tri cjeline. U prvoj razmatra se položaj neorganiziranog hrvatskog učiteljstva, samoinicijativno udruživanje i usavršavanje, organiziranje u stalež, osnivanje potrebnih nacionalnih udruga i ustanova, organiziranje i unapređivanje pučkog školstva. Druga cjelina posvećena je razvitku pedagoške znanosti na Sveučilištu u Zagrebu. Prva predavanja iz pedagogije za studente Mudroslovnog (Filozofskog) fakulteta počela su već od osnivanja Sveučilišta 1874. godine. Pisac prati razvitak pedagoške izobrazbe budućih srednjoškolskih profesora, uvođenje studija pedagogije kao studijske grupe, osamostaljivanje pedagogije kao znanosti, postizanje znanstvene autonomije, zavidan razvitak i afirmaciju znanosti o odgoju. U trećoj cjelini A. Vukasović težište stavlja na vrijednosno-peda-

gogijsku i odgojnu baštinu. Odgojna i znanstveno-pedagozijska pitanja razmatra u ozračju pedagozijske teleologije i aksiologije.

Evo glavnih i bitnih prinosa sedam hrvatskih pedagoga.

IVAN FILIPOVIĆ (1823.-1895.) otac hrvatskog učiteljstva, školski nadzornik, pedagoški pisac, pokretač donošenja zakona kojim traži da pučka škola traje barem 5 ako ne može 6 godina. Pokretač je i organizator triju učiteljskih skupština: 1871. u Zagrebu, 1874. u Petrinji te 1878. u Osijeku, a glavna im je bila svrha unapređivanje rada pučkih škola, buđenje staleške svijesti učitelja te donošenje potrebnih zakona. Najvažnije i glavno djelo I. Filipovića je osnivanje Hrvatskog pedagoško književnog zbora 1871. godine sa svrhom da bude središte stručnog i staleškog života hrvatskog učiteljstva. U skladu s tim razvijena je vrlo bogata izdavačka djelatnost kako stručnih tako i književnih djela. I. Filipović razvio je i vrlo bogatu bibliografiju koja obuhvaća njegov pjesnički rad, literaturu za djecu i mladež, pedagošku beletristiku i dr. O njemu su pisali razni autori, a u radu A. Vukasovića opisano je sveukupno djelo ovoga zaljubljenika u školstvo i prosvjetu koji kaže: „Da se deset put rodim deset puta bio bih učitelj“.

VJEKOSLAV KOŠČEVIĆ (1866.-1920.) poput I. Filipovića bio je učitelj praktičar i pedagoški pisac koji je unapređivao rad pučkih škola. Zalaže se za školu s pomoću rada i promiče ideje o reformi škole. U tu svrhu osnovao je Hrvatsko društvo za unapređenje uzgoja i intenzivno radi na reorganizaciji herbartovske škole. Širi ideju reformne pedagogije i bori se protiv Herbartovih formalnih stupnjeva u nastavi. Pokrenuo je časopis *Preporod* namijenjen roditeljima i učiteljima. Posebno se zalagao za umjetnost u funkciji odgoja te je organizirao koncerte i kazališne predstave za učenike. Svoje pedagoške ideje i svoj praktičan rad izložio je u nekoliko knjiga: *Organizacija pučkog školstva i učiteljstva* (1909.), *Slobodno pisanje, sloboda u uzgoju, međe umjetnosti i metoda slobodnog risanja* (1910.), *Škola s pomoću rada ili novovjeke ideje o reformi školstva i to: zabavišta, osnovne (pučke), više pučke (građanske) i učiteljske škole* (1912.). Šireći naprednije ideje reformne pedagogije V. Košćević i njegovi suradnici pripremili su povoljne uvjete za daljnji razvitak pedagozijske teorije i odgojne prakse.

STJEPAN MATIČEVIĆ (1880.-1940.) sveučilišni profesor, pedagozijski znanstvenik, akademik, organizator studija pedagogije, promicatelj kulturne i funkcionalne pedagogije smatrao je da sve duševne sile treba stavljati u funkciju. Najvažniji je predstavnik teorijske pedagogije između dva rata. Njegove pedagozijske rasprave, znanstveni i stručni članci bili su putokaz i smjernice pedagoškim i školskim djelatnicima, ali i predmet mnogih osvrti i recenzija. Karakteristično za ono vrijeme, S. Matičević je u pedagogiju došao iz filozofije, a rezultat toga procesa bilo je uvođenje

studija pedagogije kao znanstvene discipline na Zagrebačkom sveučilištu 1928. Tim činom realiziran je znanstveni status i autonomija pedagogijske znanosti u Hrvatskoj. S. Matičević bio je vrlo plodan pedagogijski pisac, a glavna su mu djela: *Nauk o didaktičkoj artikulaciji i novija psihologija mišljenja* (1921.), *Pojam rada ili aktivnosti u radnoj školi* (1934.) te *Priroda, kultura i odgoj* (1935.). Osim tih radova napisao je cijeli niz manjih rasprava objavljenih u raznim časopisima. Iz svega se vidi njegov bogat znanstveni opus što ga čini najvažnijim i najuglednijim pedagogom između dva rata i tvorcem didaktičkog načela „Radeći neka učenici uče i učeći neka rade“.

PAVAO VUK PAVLOVIĆ (1894.-1976.) sveučilišni profesor, filozofijski i pedagogijski pisac, uspješno djeluje između dva svjetska rata, a također i nakon Drugog svjetskog rata. Na Višoj pedagoškoj školi i Filozofskom fakultetu vodi kolegije filozofije i pedagogije, djeluje s pozicija kulturne i vrijednosne pedagogije. Pedagogijsku baštinu obogatio je cjelovitom teorijom odgoja koju je izložio u svojem glavnom djelu *Ličnost i odgoj* (1932.). Bitna obilježja teorije odgoja su: intencionalnost, vrijednosna usmjerdba, futorologijska zasnovanost, univerzalno značenje, autonomija odgojne djelatnosti, pedagoška ljubav te pedagoški autoritet i sloboda. U svom djelu *Odgajateljska obazrivost* (1935.) analizira i opisuje obazrivost u odgoju a to znači „... udesiti svoje vladanje i svoje čine tako da se ne okrnji pravo na lično samorazviće bližnjega“.

STJEPAN PATAKI (1905.-1953.) sveučilišni profesor, pedagogijski pisac, utemeljitelj Pedagoškog instituta Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Vrlo je zapažen i priznati predstavnik kulturne pedagogije između dva svjetska rata. Područje djelovanja S. Patakija vrlo je široko i obuhvaća kulturnu, filozofijsku i vrijednosnu pedagogiju kao i marksističko-lenjinističku pedagogiju iza Drugog svjetskog rata. U svojim radovima osobitu pozornost posvećuje pedagogijskoj teleologiji i aksiologiji, samostalnosti pedagogijske znanosti, fenomenu odgoja, teoriji i praksi odgoja. Za studente Filozofskog fakulteta i PMF-a, buduće nastavnike organizirao je i provodio nastavu iz pedagogije i metodike s praktičnim vježbama. Poticao je rad na osmišljavanju i koncipiranju metodika pojedinih nastavnih predmeta što je rezultiralo brojnim metodikama, metodičkim priručnicima, udžbenicima a također i raspravama i člancima u pedagoškim časopisima. Tim svojim radom svrstao se među nositelje studija pedagogije i pedagoške izobrazbe budućih srednjoškolskih profesora. Glavna djela S. Patakija jesu: *Razmatranja o pedagogijskoj teleologiji* (1928.), *Problemi i pravci reformne pedagogije* (1938.), *Uvod u opću pedagogiju* (1948.), *Opća pedagogija* (sa suradnicima 1951.) koja je do 1969. izašla u 12 izdanja. Svemu tome treba dodati i to da su o Patakiju i njegovu životnom djelu pisali mnogi pedagozi i drugi stručnjaci.

ZLATKO PREGRAD (1903.-1983.) pedagog, pedagogijski pisac, afirmator i tvorac estetskog odgoja kao značajnog odgojnog područja. Bio je inicijator i organizator obiteljske pedagogije i obiteljskog odgoja i pedagogije. Svrha i zadatak estetskog odgoja je osposobljavanje odgajanika za uočavanje, doživljavanje, ostvarivanje i razvijanje estetskih vrednota. U području obiteljskog odgoja osobito je pažnju posvećivao pripremi mladih za roditeljsku ulogu o čemu je napisao rad *Pripremanje mladih generacija za roditeljski poziv*. Vrlo angažirano sudjeluje u proučavanju djece predškolske dobi, a rezultat te djelatnosti jesu njegovi stručni i znanstveni radovi objavljeni osobito u *Općoj pedagogiji*. Uz to, proučavao je odgoj u slobodno vrijeme učenika o čemu je objavljivao stručne pedagogijske radove. Kao pedagog i psiholog znao je da kvaliteta odgojnog i obrazovnog rada nastavnika ovisi ne samo o predmetno stručnom znanju nego osobito o pedagoško psihološkom znanju. Vrlo intenzivno radio je na poboljšanju pedagoške izobrazbe i osposobljavanju nastavnika. Predlagao je osnivanje škola vježbaonica i uvođenje godine staža nakon završene teorijske pedagoške izobrazbe. Svojim djelovanjem na području pedagogijske teorije i odgojne prakse Z. Pregrad stekao je ugled uvaženog stručnjaka i znanstvenika što mu osigurava dostojno mjesto u povijesti hrvatske pedagogije i među hrvatskim pedagozima.

PERO ŠIMLEŠA (1910.-1988.) najugledniji naš didaktičar i metodičar, vrlo angažiran zastupnik odgojne, a ne samo obrazovne funkcije škole. Kao rijetko koji pedagog prošao je sve stupnjeve školskog rada od učitelja osnovne škole do sveučilišnog profesora. Glavno područje njegova djelovanja bile su didaktika i metodika, ali bavio se i drugim pedagoškim temama kao i organizacijom i reformom školstva te pedagoškom izobrazbom nastavnika. Inicirao je osnivanje sveučilišnog centra za pedagošku izobrazbu nastavnika osnovne i srednje škole. Ipak glavno područje djelovanja P. Šimleše je područje didaktike koju definira kao teoriju odgojno-obrazovnog procesa u nastavi odnosno kao opću teoriju nastave. Odbacuje jednostranost intelektualizma herbartovske i voluntarizam nove škole. Po njemu škola je imanentno odgojna ustanova, koja danas nažalost sve više gubi tu svoju funkciju. Osobito snažno bio je angažiran u području pedagoških istraživanja pa je na njegovu inicijativu 1957. god. u Zavodu za školstvo osnovan Odjel za pedagoška istraživanja čiji je on bio voditelj. Njegovo didaktičko i metodičko učenje ugrađeno je u obrazovanje mnogih pedagoga i profesora i čitavih generacija odgojno obrazovnih djelatnika. Glavna su mu djela: *Uzroci formalizma u znanju učenika* (1951.), *Metodika elementarne nastave* (sa suradnicima 1957.), *Suvremena nastava* (1965.), *Na putu do reformirane škole* (1977.), *Izabrana djela* (1980.). Zbog svoje bogate djelatnosti P. Šimleša stekao je ugled sposobnog i kreativnog znanstvenika i prvaka hrvatske didaktike druge polovice dvadesetog stoljeća.

Monografija A. Vukasovića donosi i opisuje početke i tijek organiziranja i stručnog usavršavanja hrvatskog učiteljstva, daje vrlo informativan pregled razvoja pedagogije u Hrvatskoj od prvih početaka do njena utemeljenja kao znanstvene discipline, opisuje mnoštvo različitih pedagoških ideja i koncepcija u svijetu i njihov utjecaj na konstituiranje pedagogije u našim društvenim i političkim prilikama. Monografija omogućuje čitatelju da se potpuno i relativno brzo informira o burnom i bogatom razvitku pedagoških ideja i različitih koncepcija odgoja i obrazovanja kako u svijetu tako i u Hrvatskoj. Svojim sadržajem korisno je i zanimljivo štivo širokom krugu čitatelja, osobito studentima pedagogije, učiteljima, profesorima i svima onima koji se na ovaj ili drugi način bave odgojem i obrazovanjem mlade generacije.

Prof. dr. sc. Josip Markovac